

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

King Naresuan the Great

ชมอุทยาน	สราญจิต	พิธีรู้ค่า
เจ็ดกษัตรา	มหาราช	ชาติสยาม
ปกป้องเมือง	รักษา	มาตุคาม
เด่นพระนาม	จารึกพร้อม	น้อมบูชา

รศ. ประพนธ์ เรืองณรงค์ : ผู้ประพันธ์

บรรณาธิการที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ประพนธ์ เรืองณรงค์

Executive editor : Associate Professor Prapon Reungnarong

เรียบเรียง : ฝ่ายวิชาการสถาพรบุ๊คส์	Complied by the academic team
แปล : พีรียา พงษ์สาริกัน, John Viano	Translated by Peeriya Pongsarigun and John Viano
ภาพ : เกษมสุข ตันติทวีโชค	Illustrations by Kasemsuk Tantitaweechok

คำนำ

หนังสือชุด ๗ กษัตริย์ราชภัคดี นำเสนอพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว ๗ พระองค์ คือ

๑. พ่อขุนรามคำแหงมหาราช
๒. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
๓. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช
๔. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
๕. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
๖. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
๗. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบรมราชานุสาวรีย์ของทั้ง ๗ พระองค์ ตั้งอยู่ใน อุทยานราชภัคดี อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเทิดทูนและประกาศเกียรติคุณที่ทรงสร้างคุณูปการยิ่งใหญ่ต่อประเทศชาติอันนำมาสู่ความเจริญรุ่งเรืองและเป็นปึกแผ่นของชาติไทยตราบนานเท่านาน

สำนักพิมพ์สถาพรบุ๊คส์

Preface

The Seven Great Kings at Ratchaphak Park Series tells stories of the Seven Great Kings of Siam, featuring their Royal Majesties:

1. *King Ram Khamhaeng the Great*
2. *King Naresuan the Great*
3. *King Narai the Great*
4. *King Taksin the Great*
5. *King Buddha Yot Fa Chulalok the Great (King Rama I)*
6. *King Chomklao Chao Yu Hua (King Mongkut)*
7. *King Chula Chomklao Chao Yu Hua (King Chulalongkorn)*

The Seven Great Kings monument was built in Ratchaphak Park, Amphoe Huahin, Prachuapkhirikhan Province. Ratchaphak Park was created to honor the Great Kings of Thailand for they contributed a great deal to prosperity and development of Thailand.

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

(สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๒)

กษัตริย์องค์ที่ ๑๕ แห่งกรุงศรีอยุธยา

ครองราชย์ พ.ศ. ๒๑๓๓ - ๒๑๔๘

พระราชประวัติ

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระราชสมภพ เมื่อ พ.ศ. ๒๐๙๘ ที่ พระราชวังจันทน์ เมืองพิษณุโลก เป็น พระโอรสในสมเด็จพระมหาธรรมราชา แห่งราชวงศ์พระร่วง เจ้าผู้ครองเมือง พิษณุโลก กับพระวิสุทธิกษัตริ์ ซึ่งมี พระนามเดิมว่า พระสวสดีราช พระราช ธิดาในสมเด็จพระมหาจักรพรรดิกับ สมเด็จพระศรีสุริเยทัย

พระบรมราชานุสาวรีย์
สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
ณ อุทยานราชภักดิ์
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงมีพระเชษฐภคินี (พี่สาว) คือ พระสุพรรณกัลยา หรือ เจ้าหญิงสุพรรณเทวี และพระอนุชา (น้องชาย) คือ พระเอกาทศรถ

พระนามที่เรียกขานสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกันทั่วไปว่า พระองค์ดำ เนื่องจากมีพระฉวีคล้ำ และเรียกขานพระเอกาทศรถว่า พระองค์ขาว เพราะมีผิวขาวกว่าพระเชษฐา นั่นเอง

การอ่านพระนาม

ปัจจุบัน ได้มีการค้นพบหลักฐานร่วมยุคสมัยเดียวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราชหลายชิ้น อาทิ พงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับวันวลิต พ.ศ. ๒๑๘๒ ระบุว่า พระนามของพระองค์ คือ พระนริศ พระนเรศ หรือ พระนเรศวราชิราช โดยมีสร้อยพระนามต่อท้ายว่า วรราชิราช หมายถึง พระราชาเหนือพระราชาผู้ประเสริฐสันนิษฐานว่าในสมัยก่อนยังขาดหลักฐานในการศึกษาค้นคว้าจึงอ่านพระนามคลาดเคลื่อนเป็น สมเด็จพระนเรศวราชิราช (สม-เด็จ-พระ-นะ-เร-สวณ-รา-ชา-ธิ-ราช) และเรียกขานพระนามว่า “พระนเรศวร” จนถึงทุกวันนี้

ส่วนสมัญญานามในภาษามลายูของพระองค์คือ ราชอาปี (Raadje Apij) หมายถึง ราชแห่งไฟ แสดงถึงพระปรีชาสามารถและอุปนิสัยเด็ดขาดของพระองค์

Biography

King Naresuan the Great was born in B.E. 2098 at Chan Palace, Phitsanulok. He was the son of King Maha Thamma Racha of the Phra Ruang Dynasty, King of Phitsanulok and Phra Sutthikasattri, who used to be called Phra Sawatdirat. Phra Sutthikasattri was the daughter of King Phra Maha Chakkapat and Somdet Phra Sisuriyothai

King Naresuan had an elder sister, Phra Suphankanlaya, and a younger brother, Phra Ekathotsarot.

King Naresuan was called Phra Ongdam because he had dark skin. His brother, Phra Ekathotsarot, was called Phra Ongkhao because he had fair skin. (Dam means black and Khao means white in Thai.)

Pronouncing His Name

In The Chronicle of Ayutthaya, Van Vliet Issue, 2182 B.E. states King Naresuan's name was Phra Narit or Phra Naret and Worarachathirat (King Naret the Great). Worarachathirat means a great king of kings. However, it is believed that people mispronounced his name as Somdet Phra Naresuan Rachathirat (King Naresuan the Great). People still call him King Naresuan the Great today.

The Malay people called him Raadje Apij (Raya-api), which means the king of fire, because he was such a great fighter; his ability was compared to the fire which burns down his enemies.

เสด็จประทับทรงสาวดี

ภาพจิตรกรรมเรื่องสงครามช้างเผือก ที่อนุสรณ์สถานแห่งชาติ

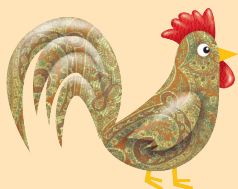
ปี พ.ศ. ๒๑๐๖ ในรัชสมัยสมเด็จพระ
มหาจักรพรรดิ ทรงมีช้างเผือกคู่บารมีถึง ๗ ช้าง
เมื่อความทราบไปถึงพระเจ้ากรุงหงสาวดีบุเรง
นอง พระองค์จึงส่งราชทูตมาขอช้างเผือก ๒ ช้าง
แต่ทางกรุงศรีอยุธยาปฏิเสธ เป็นต้นเหตุให้เกิด
สงครามช้างเผือกขึ้น กรุงศรีอยุธยาเป็นฝ่าย
พ่ายแพ้ ต้องเสียช้างเผือกให้หงสาวดี ๔ ช้าง
รวมทั้งพระเจ้ากรุงหงสาวดีบุเรงนองได้ทูลขอ
สมเด็จพระนเรศวรมหาราชซึ่งขณะนั้นมีพระ
ชนมายุ ๙ พรรษา เพื่อไปเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม

ต่อมาในพ.ศ. ๒๑๑๒ รัชสมัยสมเด็จพระ
มหินทราธิราช ซึ่งเป็นพระโอรสสมเด็จพระ
มหาจักรพรรดิ พระเจ้ากรุงหงสาวดีบุเรงนองยก
ทัพมาตีกรุงศรีอยุธยาอีกครั้ง พร้อมทั้งเกณฑ์
หัวเมืองทางเหนือเข้าตีกรุงศรีอยุธยา ในที่สุด
กรุงศรีอยุธยาก็เสียแก่หงสาวดีในปีนั้น พระเจ้า
กรุงหงสาวดีบุเรงนองได้ปราบดาภิเษกให้
สมเด็จพระมหาธรรมราชาเป็นกษัตริย์ครอง
กรุงศรีอยุธยา ทรงพระนามว่า สมเด็จพระ
สรรเพชญ์ที่ ๑

Living in Myanmar

In B.E. 2106, King Phra Maha Chakkaphat became the King of Ayutthaya. There were 7 white elephants, which was a symbol of his greatness. King Bayinnaung of Hanthawaddy knew it, and sent a royal diplomat to ask for 2 of the elephants. King Phra Maha Chakkaphat refused. Then there was a war called the war of the white elephants. The Ayutthaya Kingdom lost 4 of the white elephants to Hanthawaddy. King Bayinnaung also asked to adopt King Naresuan from King Maha Thamma Racha. King Naresuan was 9 years old at that time.

In B.E. 2112, in the reign of King Phra Mahinthra Thirat, whose father was King Phra Maha Chakkaphat, King Bayinnaung invaded the Ayutthaya Kingdom again. He also asked for help from the northern towns. The Ayutthaya Kingdom was defeated by the Myanmar army in that year. King Bayinnaung assigned King Maha Thamma Racha to be the king of Ayutthaya. King Maha Thamma Racha was called King Phra Sanphet I.

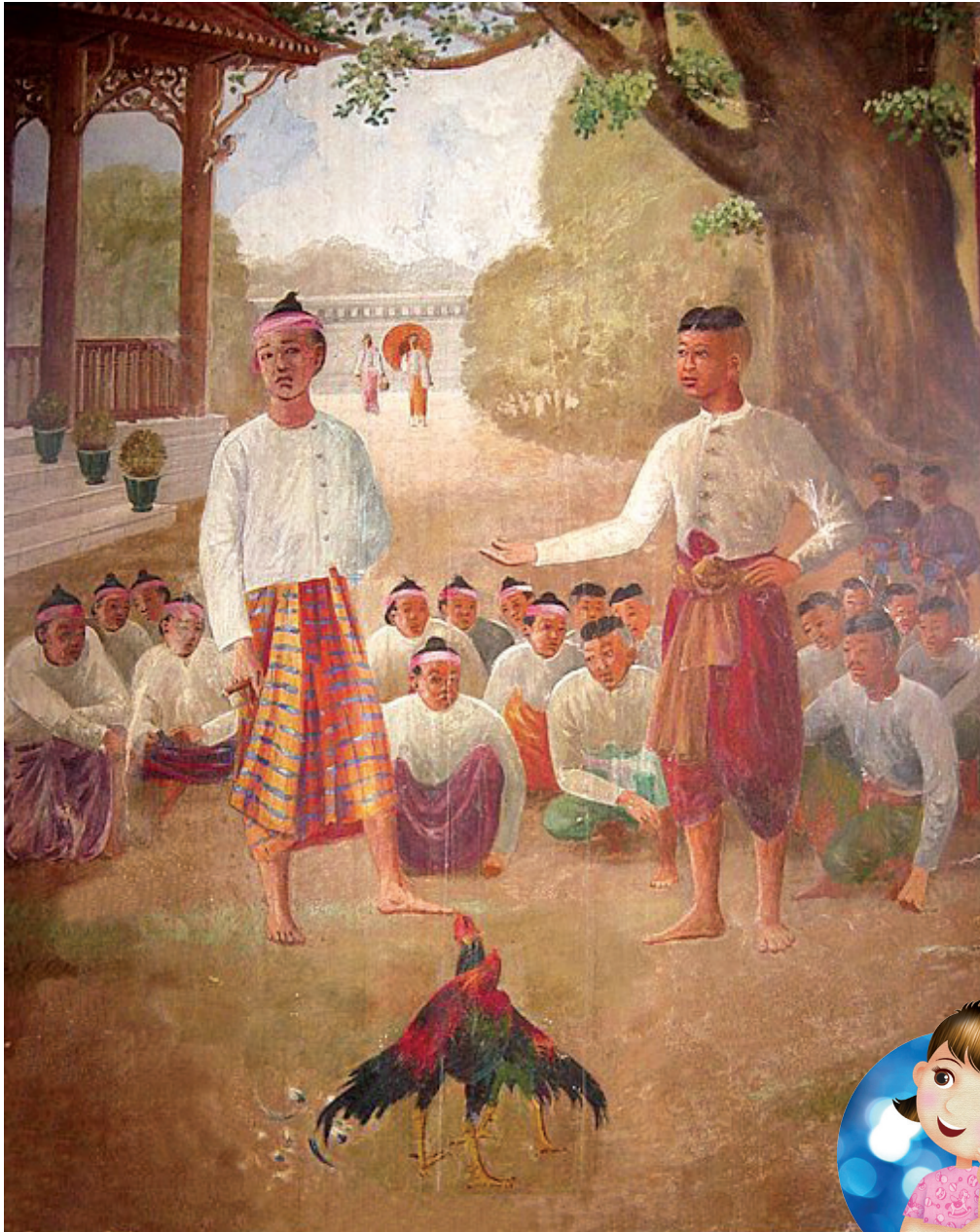

พระเจ้าบุเรงนองกะยอдинนรธาเป็นพระมหากษัตริย์
พม่าจากราชวงศ์ตองอู อาณาจักรของพระองค์เป็น
อาณาจักรที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง
ใต้โดยแผ่อาณาเขตไปถึงอาณาจักรล้านนา อาณาจักร
ล้านช้าง และอาณาจักรอยุธยา

ไก่ชलय

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงเล่นชนไก่กับม้งสามเกียด (ม้งกะยอชวา)
(จิตรกรรมฝาผนังในวิหารวัดสุพรรณดาราราม เขียนโดย มหาเสวกตรี พระยาอนุศาสน์จิตรกร)

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชประทับที่
หงสาวดีนานถึง ๘ ปี ทรงศึกษาเรียนรู้สภาพ
ภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตของผู้คน รวมไปถึง
ยุทธวิธีที่พระองค์นำมาใช้ภายหลัง เช่น
ยุทธวิธีการจู่โจม หรือการต่อสู้แบบกองโจรเมื่อ
มีกำลังน้อยกว่าข้าศึก

ครั้งหนึ่งสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเข้า
ร่วมแข่งขันกีฬาไก่ชน เจ้าของไก่ชนล้วนเป็น
เจ้าชายกรุงหงสาวดี ไก่ชนของสมเด็จพระนเรศวร
มหาราชชนะเลิศเหลือง หางขาว ภาษานักเลงไก่ชน
เรียกว่า ‘ไก่พระเจ้า ๕ พระองค์’ ปรากฏว่าไม่มี
ไก่ชนตัวใดชนะไก่ชนของสมเด็จพระนเรศวร
มหาราชได้

ผู้ที่ไม่สบอารมณ์คือ มังกะยอชวา จึงพูด
กระทวนว่า “ไก่เชลยตัวนี้ดีเกินนะ”

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชจึงตรัสตอบ
ว่า “ไก่เชลยตัวนี้ไม่ใช่มีดีแต่เอาชนะพนัน
เท่านั้น ยังสามารถตีเอาบ้านเอาเมืองได้อีก
ด้วย”

คำว่า “ไก่เชลย” นั้น ฝังรอยแห่งความเจ็บ
ปวดในพระราชหฤทัยของสมเด็จพระนเรศวร
มหาราช พระองค์จึงคิดจะหาทางหนีกลับคืน
มาตุภูมิให้จงได้ โดยก่อนหนีได้เข้าเฝ้าพระ
สุพรรณกัลยาเพื่อทูลให้พระพี่นางหลบหนีไป
ด้วยกัน แต่พระพี่นางไม่ยอมมาด้วย พระองค์
จึงชักชวนมหาดเล็กที่ไว้วางใจมีฝีมือ
เข้มแข็งจำนวนหนึ่ง ลอบหนีจากเมืองหงสาวดี
ได้สำเร็จ

The Captive Rooster

King Naresuan the Great stayed
in Hanthawaddy, Myanmar for 8 years.
He learned Myanmar's geography,
environment, and the people's way of
life. He also learned some military
strategies (which he used later), like
guerrilla warfare.

King Naresuan the Great competed
in a cockfight. All of the roosters
belonged to princes in Myanmar. King
Naresuan the Great's rooster was
yellow and his tail was white. The
rooster which has those colors is called
'Kai Phra Chao Ha Phra Ong' today
(the rooster of the five kings). No other
roosters could beat King Naresuan the
Great's.

Mang Kayochawa was angry, and
said,

“This captive rooster was so
great”.

“This rooster not only won money,
but also would win kingdoms,” said
King Naresuan the Great.

Being called ‘the Captive Rooster’
hurt King Naresuan the Great a lot. He
always wanted to return to his homeland.
Before he escaped to Siam, he had
persuaded Phra Suphankanlaya, his
sister, to go with him but she refused.
He, together with his trusted soldiers,
managed to escape from Hanthawaddy.